

ПРАВОВА РЕГЛАМЕНТАЦІЯ ОПЕРАТИВНО-РОЗШУКОВОГО ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ НЕГЛАСНИХ СЛІДЧИХ (РОЗШУКОВИХ) ДІЙ

LEGAL REGULATION OF OPERATIONAL AND INVESTIGATIVE SUPPORT FOR COVERT INVESTIGATIVE (SEARCH) ACTIVITIES

Актуальність статті полягає в тому, що невід'ємною частиною теоретичного обґрунтування будь-якого процесу є наявність його нормативно-правової регламентації, що в свою чергу обумовлює можливість дій суб'єктів такої діяльності у межах правового поля. В теорії оперативно-розшукової діяльності правове регулювання являє собою вплив правових норм (які регламентують оперативно-розшукову діяльність) на суспільні відносини, що виникають у зв'язку зі здійсненням правоохоронної функції держави з використанням наданих їй засобів, і насамперед норм права, що регламентують цю діяльність. Практично проблема правової регламентації оперативно-розшукового забезпечення негласних слідчих (розшукових) дій складається з кількох блоків – регламентації проведення оперативно-розшукових заходів та регламентації проведення оперативно-розшукових заходів у механізмі забезпечення негласних слідчих (розшукових) дій. У статті розглянуто та проаналізовано особливості правової регламентації оперативно-розшукового забезпечення негласних слідчих (розшукових) дій. Визначено особливості нормативного регулювання, виокремлено групи нормативних актів, які регулюють окремі ланки механізму оперативно-розшукового забезпечення підготовки та проведення негласних слідчих (розшукових) дій, а саме: законодавчі акти, що становлять правову основу оперативно-розшукової діяльності; що становлять правову основу кримінального процесу; відомчі нормативні акти, що визначають основи тактики та організації оперативного супроводження досудового розслідування; що визначають порядок використання сил і засобів ОРД під час проведення негласних слідчих (розшукових) дій; відомчі нормативні акти, що визначають організацію та тактику проведення окремих оперативно-розшукових заходів та/або негласних слідчих (розшукових) дій. Оскільки частина негласних слідчих (розшукових) дій може досягти поставленої задачі тільки у комплексі з іншими негласними слідчими (розшуковими) діями, які у свою чергу потребують проведення інших оперативно-розшукових заходів для їх правового забезпечення відокремлено дві групи видів негласних слідчих (розшукових) дій (з точки зору їх оперативно-розшукового забезпечення): моно негласних слідчих (розшукових) дій (які передбачають використання одного методу пізнання фізичного світу, а отже і одного оперативно-розшукового заходу); полі негласних слідчих (розшукових) дій (які передбачають використання більш ніж одного методу пізнання фізичного світу, а отже комплексу оперативно-розшукових заходів).

Ключові слова: досудове розслідування, негласні слідчих (розшукові) дії, забезпечення, оперативно-розшукова діяльність, правова регламентація.

The relevance of the article lies in the fact that an integral part of the theoretical justification of any process is the presence of its normative and legal regulation, which in turn conditions the possibility of actions of the subjects of such activity within the legal field. In the theory of operational and investigative activities, legal regulation is the influence of legal norms (which regulate operative investigative activity) on social relations arising in connection with the implementation of the law enforcement function

of the state using the means provided to it, and primarily the legal norms regulating this activity. Practically, the problem of the legal regulation of the operational-investigative support of covert investigative (search) actions consists of several blocks – the regulation of the implementation of operational-search activities and the regulation of the implementation of operational-search activities in the mechanism of ensuring covert investigative (search) activities. The article examines and analyzes the peculiarities of the legal regulation of operative and investigative support for covert investigative (search) actions. The peculiarities of normative regulation are identified, groups of normative acts are singled out, which regulate separate links of the mechanism of operational-investigative support for the preparation and conduct of covert investigative (search) actions, namely: legislative acts that constitute the legal basis of operational-investigative activities; which constitute the legal basis of the criminal process; departmental regulations defining the basics of tactics and organization of operational support of pre-trial investigation; defining the procedure for the use of forces and means of the ORD during the conduct of covert investigative (search) actions; departmental normative acts determining the organization and tactics of carrying out separate operative and investigative measures and/or covert investigative (search) actions. Since a part of covert investigative (search) actions can achieve the set task only in a complex with other covert investigative (search) actions, which in turn require the implementation of other operative and investigative measures for their legal support, two groups of types of covert investigative (search) actions are separated (from the point of view of their operational and investigative support): mono covert investigative (search) actions (which involve the use of one method of knowledge of the physical world, and therefore one operational and investigative measure); the field of covert investigative (search) actions (which involve the use of more than one method of learning about the physical world, and therefore a complex of operative and investigative measures).

Key words: *pre-trial investigation, covert investigative (search) actions, security, investigative activity, legal regulation.*

Постановка проблеми. Невід'ємною частиною теоретичного обґрунтування будь-якого процесу є наявність його нормативно-правової регламентації, що в свою чергу обумовлює можливість дій суб'єктів такої діяльності у межах правового поля. В теорії ОРД правове регулювання являє собою вплив правових норм (які регламентують оперативно-розшукову діяльність) на суспільні відносини, що виникають у зв'язку зі здійсненням правоохоронної функції держави з використанням наданих їй засобів, і насамперед норм права, що регламентують цю діяльність. Практично проблема правової регламентації оперативно-розшукового забезпечення негласних слідчих (розшукових) дій (надалі – НСРД) складається з кількох блоків – регламентації проведення оперативно-розшукових заходів та регламентації проведення оперативно-розшукових заходів у механізмі забезпечення НСРД. Проблема регламентації оперативно-розшукових заходів виникла практично з моменту прийняття Закону України «Про оперативно-розшукову діяльність» у 1992 році, тобто з моменту, коли, гласна та негласна діяльність оперативних підрозділів була законодавчо легалізована. На цю проблему вже неодноразово звертали увагу як науковці, так і практики [1, с. 3–11; 2, с. 46; 3, с. 114–115], але безсистемно, виокремлюючи окремі питання, не розглядаючи проблему в цілому. Якщо вичленувати з їх досліджень питання, яке стосується тематики нашої статті, то можна стверджувати, що науковці отримали однозначні висновки – основне питання при їх проведенні – це нормативне обґрунтування допустимості їх здійснення як в рамках оперативно – розшукової діяльності так і досудового розслідування. При цьому – з необхідністю забезпечення балансу між ефективністю діяльності правоохоронної системи, через надані законодавством засоби і механізми негласного отримання інформації, та дотриманням принципів верховенства права і свобод людини під час застосування заходів, а також забезпечення ефективних засобів контролю й правового захисту осіб, чії права були тимчасово обмежені. Правове регулювання носить функціональний характер, при чому за допомогою правових норм регулюються відносини між державою (її представниками) і громадянином (перш за все особою, яка посягає на об'єкти, що охороняються кримінальним законом) у зв'язку з необхідністю захистити життєво важливі інтереси особистості, суспільства і держави. Практично виникає дилема визначення межі між гарантуванням конституційних прав і свобод громадянина, який готується

до вчинення або вчинює злочин та правами і свободами громадян, що можуть стати жертвами такого злочину, а також, як наслідок, межами державно-владного втручання у суспільні відносини, які виникають у зв'язку з фактом вчинення злочину, його розслідування у тому числі і за допомогою спеціальних сил, засобів і методів, здійснення оперативно-розшукових заходів. Зазначена дилема як раз і сконцентрувала проблематику правового регулювання другого з зазначених напрямків – регламентації проведення оперативно-розшукових заходів у механізмі забезпечення НСРД. Склалася ситуація, що характеризується наступними параметрами: відсутній чіткий перелік видів оперативно-розшукових заходів, які можуть проводитись за ініціативою оперативного підрозділу під час проведення ОРД; одночасно з набранням чинності новим КПК України [4] було внесено зміни до Закону України «Про оперативно-розшукову діяльність» [5], відповідно яких ст. 8 (права оперативних підрозділів) вмістила відсылні норми на положення КПК України щодо порядку проведення оперативно-розшукових заходів, і наразі, половина – десять із двадцяти одного повноваження оперативних підрозділів, передбачених у цій статті – посиляються на окремі статті КПК України, що встановлюють порядок проведення НСРД, і відповідно, повинні реалізовуватися згідно з відповідними положеннями глави 21 КПК України, як НСРД; НСРД, визначені КПК України, загалом за змістом корелюють із оперативно-розшуковими заходами, які проводяться в межах прав оперативних підрозділів, визначених ч. 1 ст. 8 ЗУ «Про оперативно-розшукову діяльність»; під час розслідування слідчий потребує допомоги оперативних працівників для здійснення необхідних у таких випадках НСРД, розшуку і затримання тих чи інших осіб; оперативні підрозділи здійснюють НСРД виключно за дорученням слідчого, який є керівною ланкою в цій системі підпорядкування, а оперативні підрозділи, відповідно, керованою, тобто слідчі є формальними суб'єктами як розслідування так і проведення НСРД [6, с. 356]; під час підготовки та проведення НСРД за дорученням слідчого оперативні працівники вимушені вдаватися до проведення інших оперативно-розшукових заходів (які не тотожні саме з тією НСРД, виконання якої їм доручено), які виступають «допоміжними» та не мають аналогів серед НСРД, але визначені як права оперативних підрозділів. У такому контексті нормативно-правове регулювання практично відсутнє і не досліджувалося.

Стан наукових досліджень. За різних часів провідними процесуалістами і криміналістами країни В. П. Бахіним та В. К. Весельським [7], Ю. М. Грошевим та В. Я. Тацієм [8, с. 171–182]; В. С. Зеленецьким [9, с. 180–186], В. Д. Сущенком та С. В. Присяжним [10, с. 114–120], а також практиками підтримувалася ідея подальшого розширення регламентації у КПК використання засобів і результатів ОРД. М. А. Погорецький та Д. Б. Сергеева з цього приводу зауважують, що розробка механізмів реалізації кримінально-процесуального законодавства України потребує, перш за все, вироблення концептуальних підходів до форми кримінального судочинства з урахуванням вітчизняних традицій, а також результатів вивчення практики пострадянських країн [11]. Підтримує дану позицію і О. О. Южно, який наголошує, що забезпечення досудового розслідування повинно здійснюватися з урахуванням інтеграції України у світове співтовариство, втілення у правоохоронну практику міжнародних правових стандартів, необхідності дотримання вимог Ради Європи, але з врахуванням внутрішньої потреби нашої країни, що в цілому зумовлює необхідність нового погляду на вже усталену діяльність органів досудового слідства [12, с. 55]. Після уведення у кримінальний процес інституту НСРД з'явився науковий напрямок, представники якого вважають, що оперативно-розшукові заходи та НСРД є однорідними за організаційно-правовим критерієм та відрізняються переважним чином за правовим статусом і суб'єктним складом (ОРЗ здійснюється уповноваженими оперативними підрозділами, а НСРД – слідчим, прокурором, або за їх дорученням – уповноваженим оперативним підрозділом), метою (ОРЗ – виявлення, попередження та розкриття злочину, що готується, а НСРД – виявлення та перевірка інформації, необхідної для розслідування вже вчиненого злочину). Наприклад, на думку В. Д. Берназа, якщо співробітник оперативного підрозділу починає реалізувати повноваження, передбачені ст. 8 Закону України «Про оперативно-розшукову діяльність», проводити які необхідно згідно з відповідними статтями глави 21 КПК, то це не ОРЗ, а нове правове утворення – оперативно-процесуальна дія [13, с. 226–230].

Мета статті – виокремити групи нормативно-правових актів, що регламентують оперативно-розшукове забезпечення негласних слідчих (розшукових) дій.

Основний зміст. Як бачимо, в рамках оцінки ситуації яка склалася стосовно правової регламентації оперативно-розшукового забезпечення НСРД, відсутність чіткого переліку ОРЗ набуває іншого змісту і потребується вже не визначення ОРЗ, а визначення різних категорій заходів, шляхом проведення яких оперативні підрозділи можуть виконувати свої завдання що до забез-

печення НСРД. У зв'язку з цим виникає закономірне питання – хіба оперативно-розшукове забезпечення НСРД не регламентується жодним законом? Це не зовсім так, оскільки з прийняттям у 1992 році Закону України «Про оперативно-розшукову діяльність» гласна та негласна діяльність оперативних підрозділів правоохоронних органів була законодавчо легалізована, і хоча цей документ в систематизованому вигляді не містить переліку ОРЗ, але перелічуючи права оперативних підрозділів, законодавець вже припускає можливість їх реалізації оперативним працівником, під час як оперативного супроводження досудового розслідування, так і під час забезпечення конкретних НСРД (хоча прямо не вказує). Ми поділяємо думку М. А. Погорецького відносно того, що процес переходу правового регулювання оперативно-розшукової діяльності із підзаконного рівня на рівень закону повинен привести до встановлення в окремій статті Закону України «Про оперативно-розшукову діяльність» системи оперативно-розшукових заходів з вказівкою на те, що їх перелік є вичерпним [14, с. 206]. Ми також погоджуємося з науковцями, які вважають, що Закон України «Про оперативно-розшукову діяльність» слід доповнити наступними положеннями: чітко визначити перелік оперативно-розшукових заходів, при здійсненні яких не потрібно отримувати дозвіл суду; регламентувати порядок зберігання та знищення матеріалів, отриманих в процесі проведення окремих оперативно-розшукових заходів, тощо [15, с. 36]. Але, на нашу думку, цього не достатньо. Простий перелік ОРЗ не дасть змогу визначити їх сутнісне спрямування. Адже проблема дещо глибша. Проблеми правової регламентації виникають на всіх напрямках використання сил, засобів та ОРД у процесі протидії злочинності. Дійсно, перелік НСРД визначено у КПК, права підрозділів, які реалізуються під час виконання доручення – у ст. 8 ЗУ «Про оперативно-розшукову діяльність» (але тільки стосовно конкретних НСРД); перелік пошукових заходів визначено лише у відомчому нормативному акті, що вже створює нерівномірність у законодавчому регулюванні. Стосовно видів ОРЗ (негласних заходів), які можуть здійснюватися у процесі оперативного супроводження кримінального провадження (або забезпечення НСРД), то такий перелік взагалі відсутній у будь якому нормативному акті.

На нашу думку, нормативні акти, які регламентують оперативно-розшукове забезпечення НСРД, можна поділити на певні групи.

До першої групи ми відносимо законодавчі акти, що становлять правову основу оперативно-розшукової діяльності (загального для всіх державних органів характеру; такі, що розкривають правові умови провадження оперативно-розшукової діяльності, права та обов'язки оперативних підрозділів, а також порядок використання їх результатів; з питань боротьби з окремими видами злочинів). Основний нормативний акт, яким регламентує оперативно-розшукове забезпечення НСРД – це Конституція України, що посідає найвище місце в ієрархії зазначених актів. Серед норм Конституції ми відмічаємо ті, які безпосередньо стосуються оперативно-розшукового забезпечення НСРД, а саме: правовий режим роботи з інформацією в ОРД закріплено в ст. 34, де вказано, що кожний має право вільно збирати, використовувати, поширювати інформацію усно, письмово або в інший спосіб – на свій вибір; у ст.ст. 28 та 29, де закріплені принципи охорони приватного життя особою і сімейної таємниці, захисту честі і гідності особи; ст. 31 говорить про таємницю листування, телефонних розмов, телеграфної та іншої кореспонденції, а ст. 30 гарантує недоторканність житла. З метою захисту прав, свобод людини та безпеки суспільства конституційними нормами визначається також те, що правоохоронні органи мають право обмежувати окремі права і свободи людини та юридичних осіб в якості виняткового і тимчасового засобу лише за рішенням суду щодо осіб, у діяч яких є ознаки кримінальне правопорушення, та у випадках, передбачених законодавством України [16].

Ст. 7 ЗУ «Про оперативно-розшукову діяльність» є нормою прямої дії, чітко вказує на обов'язок оперативних підрозділів: у межах своїх повноважень відповідно до законів, що становлять правову основу оперативно-розшукової діяльності, вживати необхідних оперативно-розшукових заходів щодо попередження, своєчасного виявлення, припинення і розкриття злочинів; здійснювати взаємодію між собою та іншими правоохоронними органами з метою швидкого і повного розкриття злочинів та викриття винних [5]. Більш того, це не просто обов'язок, а власне основне завдання, визначене у ст. 1 Закону України «Про оперативно-розшукову діяльність»: пошук і фіксація фактичних даних про протиправні діяння окремих осіб та груп, відповідальність за які передбачена КК України, розвідувально-підривну діяльність спеціальних служб іноземних держав та організацій з метою припинення правопорушень та в інтересах кримінального судочинства, а також отримання інформації в інтересах безпеки громадян, суспільства і держави [5].

До другої групи ми відносимо законодавчі акти, що становлять правову основу кримінального процесу (загального для всіх державних органів характеру; такі, що розкривають правові

умови провадження досудового розслідування, права та обов'язки слідчих підрозділів). Практично, норми кримінального процесуального законодавства регламентують оперативно-розшукове забезпечення НСРД. Це впливає із загальних завдань кримінального судочинства – швидкого й повного розкриття кримінальних правопорушень і викриття винних, правильного застосування закону, притягнення до кримінальної відповідальності кожного винуватого у вчиненні кримінального правопорушення, гарантування прав, свобод людини і громадянина. Зокрема, норми КПК України містять прямі вказівки на можливість та необхідність проведення НСРД, у ході яких задіюються сили та засоби ОРД результати яких теж можуть бути отримана доказова інформація.

До третьої групи ми відносимо відомчі нормативні акти, що визначають основи тактики та організації оперативного супроводження досудового розслідування (загальні положення оперативно-розшукової діяльності; основи організації розкриття злочинів та порядок взаємодії між слідчими, оперативними підрозділами; організацію і тактику застосування сил та засобів). Досліджуючи нормативні акти цієї групи ми відмічаємо, що однією з основних проблем правового регулювання ними оперативно-розшукове забезпечення НСРД є невизначеність чітко інструментарію такого забезпечення – ОРЗ. Неоднозначне розуміння поняття ОРЗ у теорії призводить до того, що в законодавстві, відомчих нормативно-правових актах і на практиці нерідко до ОРЗ відносять такі заходи, що не відповідають їх змісту (наприклад, організаційні заходи, які здійснюються в межах ОРД). Науковці [3, с. 114–115] зазначають, що на сьогодні ані чинний КПК України, ані Закон України «Про оперативно-розшукову діяльність» не дають визначення ОРЗ, сам термін «оперативно-розшуковий захід» навіть не включається до законодавчого визначення поняття «оперативно-розшукова діяльність» (ст. 2 Закону) як невід'ємна її складова, хоча згадується в низці його норм. Окрім цього, законодавець в якості запобіжника закріпив умову, за якої ОРЗ проводяться оперативними підрозділами за заведеними ОРС, що обумовлює необхідність відмежування видів ОРЗ у залежності від їх змістовно – ролівої сутності (тобто функціонального призначення). Теоретична та правова невизначеність такого відмежування актуалізує необхідність вирішення цього питання, що має практичне значення для підвищення ефективності механізму оперативно-розшукового забезпечення НСРД, а також забезпечення гарантій прав людини, відносно якої здійснюється досудове розслідування. Враховуючи зазначене вище, враховуючи думки практичних працівників, ми вважаємо за необхідне: надати перелік всіх можливих ОРЗ безпосередньо у нормативному акті, що регламентує загальні засади здійснення ОРД оперативними підрозділами; здійснити чіткий розподіл всіх оперативно-розшукових заходів, зазначених у цьому нормативному акті (в залежності від їх функціонального призначення) на: пошукові; ті, що проводяться в рамках ОРС; ті, що проводяться з метою оперативно-розшукового забезпечення НСРД (супроводження кримінального провадження); до кожного з оперативно-розшукових заходів (що здійснюються під час забезпечення НСРД) визначити перелік прав оперативних підрозділів (з посиланням на ч. 1 ст. 8 ЗУ «Про оперативно-розшукову діяльність»); у нормативному акті, що регулює ОРД, визначити підстави, порядок проведення, документальне оформлення дозволів (у випадку необхідності) на проведення ОРЗ та суб'єктів їх надання.

До четвертої групи ми відносимо відомчі нормативні акти, що визначають порядок використання сил і засобів ОРД під час проведення НСРД. Слід зазначити, що причиною виокремлення нормативних актів у цю групу є те, що уповноважені оперативні підрозділи (які отримують доручення на проведення НСРД), керуються під час їх виконання нормативними актами, що регламентують взагалі ОРД, а спеціалізовані оперативні підрозділи (які отримують завдання від уповноважених оперативних підрозділів), керуються як вищезазначеними нормативними актами так і іншими, які окремо регламентують діяльність спеціалізованих оперативних підрозділів у тому числі і під час виконання завдань що до проведення ОРЗ під час забезпечення НСРД.

До п'ятої групи ми відносимо відомчі нормативні акти, що визначають організацію та тактику проведення окремих ОРЗ та/або НСРД. Досліджуючи ці нормативні акти, ми звертаємо увагу на тенденцію, яка стосується у тій чи іншій мірі кожної НСРД та її забезпечення. Серед НСРД можна виокремити ті, змістом проведення яких є використання одного методу пізнання, а також ті, застосування яких потребує застосування комплексу методів пізнання (наприклад оперативна закупівля, контрольоване постачання регламентується окремим нормативним актом). У філософії під методом (грец. *«methodos»* – шлях дослідження та пізнання) розуміють спосіб організації практичного і теоретичного освоєння дійсності, зумовлений закономірностями відповідного об'єкта [17, с. 275–276]. У тлумачному словнику під «методом» розуміється: спосіб пізнання, дослідження або виконання чогось; прийом або система прийомів, що застосовується в будь-якій галузі діяльності (науці, виробництві) [18, с. 523]. За загальною значенням «метод» – це

спосіб пізнання; прийом або система прийомів, що застосовується в якій-небудь галузі діяльності, спосіб дії, боротьби тощо [19, с. 522]. У теорії ОРД виокремлюються базові методи, аналізуючи зміст яких можна відмітити, що вони мають різну сутність з точки зору використання під час їх застосування способів пізнання (як філософської категорії), адже оперативні працівники сприймають оточуючу дійсність, отримуючи інформацію по акустичному каналу (опитування) та по оптичному каналу (спостереження, огляд). Але ці методи можуть поєднуватися у різних конфігураціях (в залежності від виконуваного завдання), характеризуються «делегуванням» функцій оперативного працівника – конфіденту, який у свою чергу використовує ці методи пізнання у різних конфігураціях. Тобто, оперативно-розшукові заходи, які проводяться з метою забезпечення НСРД мають дуалістичну сутність (але, здійснюючи оперативно-розшукове забезпечення НСРД оперативний працівник використовує не окремі, самостійні методи ОРД, а лише окремі тактичні прийоми методів пізнання, синтезуючи їх у своїй свідомості). Так само окремі з видів НСРД можуть мати дуалістичну сутність, оскільки під час їх проведення використовуються різні методи пізнання, застосовуються різні канали отримання інформації. Під час проведення наприклад НСРД – обстеження публічно не доступних місць, житла чи іншого володіння особи (ст. 267 КПК України), формально використовується один метод пізнання – огляд, але для його проведення необхідно здійснити ряд оперативно-розшукових заходів (як системи прийомів) без досягнення цілей яких провести огляд неможливо, що у свою чергу передбачає необхідність застосування інших методів пізнання. Встановлення чітких критеріїв є важливим саме з точки зору оперативно-розшукового забезпечення проведення НСРД, оскільки підготовка та проведення однієї НСРД може потребувати проведення декількох (комплексу) оперативно-розшукових заходів. Тому ми відокремлюємо дві групи видів НСРД (з точки зору їх оперативно-розшукового забезпечення):

– моно НСРД (де суфіксальна приставка «моно» від грецького «monos» – одиничний), які передбачають використання одного методу пізнання фізичного світу, а отже і одного оперативно-розшукового заходу, до яких ми відносимо: спостереження за особою в публічно доступних місцях (ст. 269 КПК України); аудіо-, відеоконтроль особи (ст. 260 КПК України); аудіо-, відеоконтроль місця (ст. 270 КПК України); зняття інформації з електронних комунікаційних мереж – контроль за телефонними розмовами, зняття інформації з каналів зв'язку (ст. 263 КПК України); зняття інформації з електронних інформаційних систем без відома її власника, володільця або утримувача (ст. 264 КПК України); зняття інформації з електронних інформаційних систем або її частини, доступ до яких не обмежується її власником, володільцем або утримувачем чи не пов'язаний з подоланням системи логічного захисту (ч. 2 ст. 264 КПК України); установа місцезнаходження радіобладнання (радіоелектронного засобу) (ст. 268 КПК України); накладення арешту на кореспонденцію (ст. 261 КПК України), її огляд та виймка (ст. 262 КПК України);

– полі НСРД (де суфіксальна приставка «полі» від грецького «poly» – чисельний), які передбачають використання більш ніж одного методу пізнання фізичного світу, а отже комплексу ОРЗ, до яких ми відносимо: негласне отримання зразків, необхідних для порівняльного дослідження (ст. 274 КПК України); обстеження публічно не доступних місць, житла чи іншого володіння особи (ст. 267 КПК України); виконання спеціального завдання з розкриття злочинної діяльності організованої групи чи злочинної організації (ст. 272 КПК України); всі форми НСРД – контроль за вчиненням злочину (ст. 271 КПК України).

Частина полі НСРД може досягти поставленої задачі тільки у комплексі з іншими НСРД, які у свою чергу потребують проведення інших ОРЗ для їх забезпечення. Наприклад, під час проведення оперативної закупівлі недостатньо тільки зафіксувати факт знаходження в особі предмета закупівлі – необхідно також зафіксувати факт реалізації цього предмета, а для цього необхідно здійснювати аудіо-, відеоконтроль особи (ст. 260 КПК України) тощо.

Висновки. Таким чином, нами визначено особливості нормативного регулювання, виокремлено групи нормативних актів, які регулюють окремі ланки механізму оперативно-розшукового забезпечення підготовки та проведення НСРД, а саме: законодавчі акти, що становлять правову основу оперативно-розшукової діяльності; що становлять правову основу кримінального процесу; відомчі нормативні акти, що визначають основи тактики та організації оперативного супроводження досудового розслідування; що визначають порядок використання сил і засобів ОРД під час проведення НСРД; відомчі нормативні акти, що визначають організацію та тактику проведення окремих ОРЗ та/ або НСРД. Оскільки частина полі НСРД може досягти поставленої задачі тільки у комплексі з іншими НСРД, які у свою чергу потребують проведення інших ОРЗ для їх правового забезпечення відокремлено дві групи видів НСРД (з точки зору їх опера-

тивно-розшукового забезпечення): моно НСРД (які передбачають використання одного методу пізнання фізичного світу, а отже і одного оперативно-розшукового заходу); полі НСРД (які передбачають використання більш ніж одного методу пізнання фізичного світу, а отже комплексу оперативно-розшукових заходів).

Список використаних джерел:

1. Горбачевський В. Я. Застосування оперативно-розшукових заходів у розкритті умисних вбивств з кваліфікуючими ознаками. *Науковий вісник Київського національного університету внутрішніх справ*. 2008. № 2. С. 3–11.
2. Джужа О. М., Горбачевський В. Я., Орлов Ю. Ю. Нова редакція Закону України «Про оперативно-розшукову діяльність»: метод. рек. за заг. ред. Г. Г. Москаля. К. : Київ. нац. ун-т внутр. справ, 2008. 60 с.
3. Данченко Л. І. Негласні слідчі (розшукові) дії та оперативно-розшукові заходи: деякі шляхи їх удосконалення. *Вісник Луган. держ. ун-ту внутр. справ ім. Е. О. Дідоренка*. Спец. вип. «Адаптація оперативно-розшукової діяльності до нових умов. Особливості проведення негласних слідчих (розшукових) дій оперативними підрозділами ОВС». 2013. № 6. С. 114–115.
4. Кримінальний процесуальний кодекс України від 13 квітн. 2012 р. № 4651-VI. *Голос України* від 19.05.2012. № 90–91.
5. Про оперативно-розшукову діяльність. Закон України від 18 лют. 1992. № 2135-XII. *Відомості Верховної Ради України*. 1992. № 22. ст. 303.
6. Шаповалов О.О. Реалізація компетенції слідчих шляхом виявлення ознак злочинів під час досудового розслідування. *Науковий вісник публічного та приватного права*. 2016. № 5. С. 354–358.
7. Бахін В. П., Весельський В. К. Тактика допиту : навч. посіб. К. : НВТ «Правник», 1997. 64 с.
8. Грошевий Ю. М., Тацій В. Я., Туманянц А. Р. Кримінальний процес : підручник. Х. : Право, 2013. 824 с.
9. Зеленецький В. С. Взаємодія слідчого з органом дізнання у боротьбі з організованою злочинністю. *Вісник Акад. правових наук України*. Х. : Право. 1997. № 1. С. 180–185.
10. Сушенко В. Д., Присяжний С. В., Коваленко О. І. Сучасний процес управління в органах внутрішніх справ : монографія. К. : НАВСУ, 1999. 352 с.
11. Погорецький М. А., Сергеева Д. Б. Криміналістична тактика: щодо визначення поняття. *Часопис Національного університету «Острозька академія». Серія «Право»*. 2012. № 1 (5). URL: <http://lj.oa.edu.ua/articles/2012/n1/12pmasvp.pdf>.
12. Юхно О. О. Окремі аспекти реалізації статусу керівника органу досудового розслідування за новим кримінальним процесуальним законодавством України. *Актуальні проблеми застосування нового кримінального процесуального законодавства України та тенденції розвитку криміналістики на сучасному етапі* : м-ли Всеукр. наук.-практ. конф. (Харків, 5 жовт. 2012 р.) / МВС України ; Харк. нац. ун-т внутр. справ ; Кримінологічна асоціація України. Х. : ХНУВС, 2012. С. 55–61.
13. Берназ В. Д. Правова природа, поняття та загальна класифікація негласних слідчих (розшукових) дій. *Наук. вісник Міжнар. гуманітар. ун-ту. Серія : Юриспруденція*. 2013. № 5. С. 226–230.
14. Погорецький М. А. Закон України «Про оперативно-розшукову діяльність» : проблеми застосування окремих положень. *Вісник Академії правових наук України*. 2001. № 3 (26). С. 205–213.
15. Некрасов В.А., Мацюк В.Я., Філіпенко Н.С., Родинюк Л.В. Оперативне розпізнання : монографія. К.; КНТ, 2007. 216 с.
16. Конституція України. *Відомості Верховної Ради України*. 1996. № 30. Ст. 141.
17. Сучасний тлумачний словник української мови : 60 000 слів / за заг. ред. докт. філол. наук, проф. В. В. Дубічинського. Х. : ВД «ШКОЛА», 2007. 832 с.
18. Великий тлумачний словник сучасної української мови / Уклад. і голов. ред. В. Т. Бусел. К. ; Ірпінь : «Перун», 2009. 1736 с.
19. Новий тлумачний словник української мови: у 3 т. / уклад.: В. В. Яременко, О. М. Сліпущо. 2-ге вид., виправл. К. : АКОНІТ, 2001. Т. 2 : К-П, 2001. 720 с.